

НОВЫ ЧАС

novychas.by

АГУЛЬНАПАЛІТЫЧНАЯ ШТОТЫДНЁВАЯ ГАЗЕТА

• КУЛЬТУРА • ГРАМАДСТВА • ЭКАНОМІКА
• ЛЮДЗІ • ПАДЗЕІ • ФАКТЫ

Як серыял зрынуў
Чаўшэску

Стар. 8

ISSN 2218-2144

4 БЕЗЫДЭЙНАЯ ІДЭАЛОГІЯ

Ціха і незаўважна ў Беларусі прайшоў 15-гадовы юбілей ідэалагічнага семінара, які прыраўняў ролю ідэалогіі для дзяржавы да ролі імуннай сістэмы для жывога арганізма

5 «ПАЛІТЫКА – ГЭТА ТОЕ, ЯК ТЫ ЖЫВЕШ»

Каб быць упэўненым і гатовым да рэпрэсіі, патрэбная добрая матывацыя. Для Івана Камара гэта — «несправядлівасць у гэтым грамадстве»

6 ХТО КОРМІЦЬ «ДАРМАЕДАЎ»?

Само паняцце «дармаед» — прапагандысцкі штамп, які не адлюстроўвае рэчаіснасць. І тут нават не трэба звяртацца да паняццяў маралі ці культуры грамадства. Дастаткова строгіх эканамічных паказчыкаў

10–11 АЗАРТНАЯ ГЕАГРАФІЯ ЛІТВЫ І БЕЛАРУСІ

Ідэальным спалучэннем павеваў Асветніцтва з наймаднейшымі спакусамі тагачаснага вышэйшага свету была картачная гульня з геаграфічным зместам. Гульня, якая найпрост датычыцца нашай радзімы

У каго «савецкая ментальнасць»?

Вельмі цікава, як кіраўніцтва краіны ўспрымае сваіх грамадзян

Сяргей ПУЛЬША

Я заўсёды злюся, калі кажуць пра «ментальнасць». І адразу адказваю, што слова «ментальнасць» утворана ад вульгарызму «мент». Гэтую маю думку днямі пацвердзіў міністр замежных спраў Беларусі Уладзімір Макей.

Яго інтэрв'ю тэлеканалу «Еўраньюс» разарвалі на цытаты. І, падобна, найгоршае ў ім — што чыноўнік такога рангу заяўляе: «Доўгі час мы жылі ў Савецкім Саюзе, у савецкую эпоху. Шмат у каго ў нашай краіне ўсё яшчэ захоўваецца савецкая ментальнасць (...) Нашы людзі прывыклі жыць ва ўмовах, калі дзяржава клапоціцца пра іх. Яны заўсёды ведалі, што могуць разлічваць на дзяржаву. Гэтая ментальнасць усё яшчэ ўплывае на сітуацыю ў нашай краіне».

Вось у гэтым і выяўляецца «ментальнасць» ад слова «мент», — калі «людзі прывыклі жыць ва ўмовах, калі дзяржава клапоціцца пра іх». Пры гэтым не канкрэтызуецца, што ж такое гэты «клопат дзяржавы»?

Можа, «бясplatная медыцына» з аграмаднымі чэргамі ў паліклініках? Дзіцячыя садкі, дзе бацькі не могуць дамагчыся беларускамоўных групаў? «Бясplatная адукацыя», калі трэба плаціць за карыстанне падручнікамі ў школах? Альбо адпрацаваць два гады па размеркаванні, кампенсуючы «бясplatную вышэйшую адукацыю»?

А можа, у дэкрэце пра дармаедаў — як мінулым, так і

абноўленым? У падвышэнні пенсійнага ўзросту?

Тое, што міністр разумее пад «клопатам дзяржавы», — на самрэч не клопат. Гэта кантроль. Дзяржава імкнецца менавіта кантраляваць жыццё грамадства і грамадзян. І яна ўсімі магчымымі сродкамі прадукуе «савецкую ментальнасць», калі кантроль быў хіба не асноўнай часткай сістэмы.

Чаму ўзнікла размеркаванне? Не з-за клопату пра «гарантаванае першае працоўнае месца». Было багата выпадкаў, калі студэнты самастойна знаходзілі працоўныя месцы і прыносілі заяўкі на працаўладкаванне, — а іх размяркоўвалі зусім у іншыя месцы (мы пра гэта шмат пісалі ў рубрыцы «Я працую па размеркаванні»).

З чаго ўзнік дэкрэт пра дармаедаў? З імкнення кантраляваць працоўную сілу. З таго ж шэрагу — кароткатэрміновыя працоўныя кантракты на дзяржпрадпрыемствах: каб чалавека было лёгка шантажаваць звальненнем.

Гэта і ёсць «савецкая ментальнасць» ад слова «мент». Тое, што «наверсе» бачыцца клопатам, на самрэч — кантроль пад выглядам клопату.

З усяго афіцыйнаму нам кажуць: гэта Лукашэнка выплачвае пенсіі і заробкі — хай невялічкія, але рэгулярна. Гэта дзяржава клапоціцца пра мацярынства і дзяцінства, гэта дзякуючы ўладзе ў нас ёсць школы і бальніцы. І зразумела, чаму нам навязваецца такі пункт гледжання. Так насельніцтва прасцей кантраляваць. Так дзяржчыноўнікі апраўдваюць сваё існаванне, сваю важнасць і патрэбнасць.

Каб мы не думалі, што можа (і павінна) быць лепш. Каб задаволіліся тым малым, што маем. «Савецкую ментальнасць» нам насаджваюць ці не гвалтоўна

ўжо больш за чвэрць стагоддзя пасля скону СССР. Каб усе былі аднолькавыя і паслухмяныя. Каб не «жадалі дзіўнага», не высюваліся і не патрабавалі лепшага, іншага, не турбавалі ўлады, якім і так утульна.

У прыныцыпе, я разумею, чаму Макей кажа пра «савецкую ментальнасць» і «клопат дзяржавы». Ён шчыра верыць у такі малюнак свету, які абумоўлены яго бачаннем — бачаннем з вакна службовага лімузіна. Ён упэўнены, што і яго праца — гэта клопат пра людзей, якія нібыта загразілі ў «савецкай ментальнасці».

Каб змяніць гэты пункт гледжання, яму трэба выйсці са свайой «зоны камфорту». Трэба апрануць дражныя джынсы, швэдар і выправіцца на Камароўскі рынак альбо на рынак у Ждановічах. Стаць з кувалом пива

ля чабурэчнай альбо шаўрмы. І паслухаць, што кажуць людзі.

Менавіта там яго чакае сюрпрыз: ён зможа пабачыць, што ніякай «савецкай ментальнасці» ў беларусаў не засталася. Што людзі на дзяржаву ўжо даўно не разлічваюць. Што ўвесь той «клопат дзяржавы» — не тое што бескарысны, а нават шкодны. Што людзі гэткага клопату наеліся па самае не магу і гатовыя яго змяніць на што заўгодна.

Але як потым працаваць з гэтым веданнем? Хіба што сыходзіць у адстаўку.

І яшчэ адна думка, выказаная спадаром Макеем: «На мой погляд, і гэта не толькі мае меркаванне, забяспечыць поўную рэалізацыю правоў чалавека можна толькі ў эканамічна развітым грамадстве, якое дасягнула пэўнага ўзроўню эканамічнага,

палітычнага і сацыяльнага развіцця». Так міністр замежных спраў апраўдвае і нашу «стабільнасць», і (ускосна) рэпрэсіі іншадумцаў.

На самрэч, гэта старая спрэчка пачатку 1990-х гадоў: «Што важней: мова ці кілбаса?» Грамадзянскія свабоды ці эканамічны дабрабыт? Правы чалавека ці зможнае грамадства?

На пытанне адказала сама постсавецкая гісторыя Беларусі. Высветлілася, што эканамічны дабрабыт немагчымы без эканамічных правоў, а эканамічныя правы — складнік правоў грамадзянскіх. Фігуральна — «будзе мова, будзе і кілбаса». Забяспечыць эканамічна развітае грамадства можна толькі пры рэалізацыі правоў чалавека.

А для гэтага трэба найперш адмовіцца ад усялякіх думак пра «савецкую ментальнасць».

«Загінуў смерцю мужных...», а магілу — знесці!

Алесь КІРКЕВІЧ

У авангардзе барацьбы з памяццю пра «падзвіг савецкага народа» апынуліся камунальнікі! Менавіта дзяржструктуры збіраюцца зносіць помнікі ўдзельнікам Другой сусветнай вайны ў Мінску. Не верыце?..

Дзясяткі магілаў на Вайсковых могілках у Мінску сёння маюць адмысловыя пазнакі. Гэта альбо белая цыдулка, якая нагадвае, што магілу трэба прыбраць, ці яе лёс будзе вырашаць Спецкамбінат камунальна-побытавага абслугоўвання. Альбо — жоўтая фарба, якой пазначаныя помнікі, агароджы ды некаторыя дрэвы. Жоўтая пляма — знак бяды і міжвольная асацыяцыя з жоўтымі зоркамі Давіда ў часы Другой сусветнай вайны...

Паводле старшыні Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Антона Астаповіча, Вайсковыя могілкі ў Мінску маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. І падобныя пазнакі пра імаверны знос — парушэнне заканадаўства.

«Спецкамбінат КПА парушае заканадаўства, бо ўсе працы на

тэрыторыі гэтых могілак павінны ўзгадняцца з Міністэрствам культуры, — тлумачыць Астаповіч. — Трэба пісаць у пракуратуру — і таблічкі знікнуць! На жаль, ані я, ані актывісты Таварыства, не могуць грудзямі закрыць усе помнікі ў Беларусі».

Паводле Астаповіча, падобная сітуацыя была і на мінскіх Кальварыйскіх могілках. Звароты ў пракуратуру дапамаглі, зносу ўдалося пазбегнуць.

Цікава, што апроч дзясяткаў магілаў шараговых мінчукоў пад знос трапілі таксама пахаванні савецкіх вайскоўцаў — удзельнікаў Другой сусветнай. Вось магіла Міхаіла Ліўшыца, які загінуў 7 мая 1944-га — пад знос! Фёдар Вайткевіч загінуў у лютым 45-га, але жонка прывезла цела ў Беларусь, каб пахаваць «на роднай зямлі», як кажа надпіс на помніку, — пад знос! Гвардыі маёр Шаўчэнка «загінуў смерцю мужных у 1945-м на заходнім беразе Одэра» — пад знос!..

Большасць цыдулак з папярэджаннямі датаваныя жніўнем 2015-га, то бок зносіць магілы можна было ўжо ў жніўні 2017-га. Пахаванні пакуль стаяць, але самі пазнакі ды гурба бітых старых надмагілляў і агароджаў пад адным з дрэваў нагадваюць пра лёс помнікаў у выпадку, калі камунальнікам не нагадаць пра сілу закона.

Чаго беларусам чакаць ад падзення расійскага рубля

ЗША ўвялі новыя эканамічныя санкцыі супраць Расіі, і гэта імгненна паўплывала на курс расійскага рубля. Як гэта адаб'ецца на беларускай эканоміцы і шараговых беларусах, тлумачыць старшы аналітык кампаніі «Альпары» Вадзім Іосуб.

Уплыў на курс беларускага рубля

Моцнае падзенне расійскага рубля прыводзіць да стандартнай і імгненнай рэакцыі беларускага валютнага рынку — доллар і еўра адносна беларускага рубля растуць, а расійскі рубель падае. Так было ўчора, і такую ж карціну мы назіраем падчас сённяшняга таргоў. З пункту гледжання валютнага кошыка беларускі рубель умацоўваецца. А ўсё таму, што расійскі рубель у валютным кошыку займае 50%, і падзенне расійскага рубля да беларускага пераважае рост долара і еўра.

На беларускую эканоміку

Калі падзенне расійскага рубля адносна беларускага працягнецца, пацярпіць і беларуская эканоміка, і беларускі валютны рынак. У Расію ідзе

вялікая частка беларускага экспарту, ад «малочкі» да самазвалаў. Падзенне расійскага рубля адносна беларускага робіць беларускую прадукцыю на расійскім рынку больш дарагой і менш канкурэнтаздольнай.

Але калі ў найбліжэйшы час падзенне расійскага рубля спыніцца, глабальных наступстваў для беларускай эканомікі можа і не быць.

Ці выгадна гэта шараговым беларусам

Калі падзенне курса расійскага рубля працягнецца, можа ўзнікнуць сітуацыя, аналагічная той, што была ў 2014 годзе, калі беларусы паехалі ў Расію па «таннае» аўтамабілі і электратэхніку. Праўда, у 2014 годзе гэтае паломніцтва беларусаў у Расію пачалося пасля таго, як расійскі рубель упаў адносна беларускага больш як на 30%. Цяпер жа, па выніку двух дзён, расійскі рубель адносна беларускага ўпаў на 4%.

У якой валюце лепш зберагаць

Пасля таго, як у 2014 годзе Расія зрабілася аб'ектам санкцый, стала зразумела, што расійская валюта — рызыкаўны аб'ект для захоўвання зберажэнняў. Сёння мы маем дадатковае пацверджанне гэтаму. Таму дэпазіт лепш захоў-

ваць у беларускіх рублях, а кэш дзяліць паміж доларам і еўра.

Ці чакаць далейшага падзення

Цалкам імаверна, што сёння падзенне расійскага рубля спыніцца. І ўжо ад заўтра курс расійскага рубля можа стабілізавацца — як да долара і еўра, так і да беларускага рубля. Але ёсць і пэўная нявызначанасць з прычыны санкцый: вядома, што ўжо актыўна абмяркоўваюцца новыя санкцыі праз датычнасць Расіі да хімічных атак у Сірыі. І будучыня расійскага рубля залежыць ад узроўню санкцый — будучыя «плюшавымі» ці такімі ж эфектыўнымі, як пятнічныя.

Ці будзе Нацбанк рэгуляваць курсы

Гэта малаімаверна. У нас «плаваючы» курс, і асабліва сцябе збалансаваны і скарэктуюць. Калі расійскі рубель рэзка абваліцца адносна беларускага, беларусы павялічаць попыт на валюту дзеля пакупак у Расіі. Паступленні валюты з Расіі захаваюцца, і ўжо беларускі рубель пачне падаць адносна расійскага, выраўняецца з ім. У той жа час працягнецца рост курсаў долара і еўра. Тое ж было на мяжы 2014 і 2015 гадоў.

Паводле euroradio.fm

На вуліцах Слуцка з'явіліся таксоўкі з беларускім каларытам

Зінаіда ЦІМОШАК

Па вуліцах Слуцка ўжо другі тыдзень бегаюць сімпатычныя таксоўкі «Калі ласка» з беларускім арнамантам.

нег, будут воздействовать на умы людей. Я на такси не езжу, у меня на это нет денег, а белорусская мова мне глубоко противная. Не люблю и людей, которые на ней говорят», — вост так выказала пенсіянерка свае адносіны да тэмы размовы.

Яе словы не спадабаліся нават суседзям.

Уладзімір адзначае высокую патрабаванні кіраўніцтва да працы кіроўцы, культуры абслугоўвання і чысціні ў салоне аўтамабіля.

Жыхары горада, з якімі ўдалося паразмаўляць на тэму з'яўлення новых таксовак, у большасці сваёй пазітыўна ставяцца да афарбоўкі аўто ў нацыянальным стылі. Найбольшую радасць, зразумела, праяўляюць свядомыя беларусы. Мянэ ж цікавілі выказванні выпадковых случчан.

З 7 чалавек, з якімі здолела паразмаўляць, пяцёра ўхвалілі новае «адзенне» таксовак, адна жыхарка была супраць пашырэння беларускасці, а яшчэ аднаму случчаніну ўсё аб'якава. Пры гэтым жанчына глыбока пенсійнага ўзросту нават з нянавісцю паставілася не толькі да нацыянальнага каларыту таксовак, але і ўвогуле да саміх таксовак.

«Разрисовали новые машины, наверное, у них много де-

46-гадовы Сяргей заявіў, што ён — беларус і гэтым ганарыцца. У сярэдняй школе меў «тройку» па беларускай мове, але цяпер па-новаму вучыцца размаўляць.

Сяргей не задаволены тым, што зараз паўсюдна адбываецца пашырэнне сферы ўжывання кітайскай мовы, але толькі не беларускай.

— У банкамаце можна выканаць аперацыю на кітайскай мове, у аэрапорце — пачытаць аб'явы на табло па-кітайску, а дзе ж наша беларуская мова?

Мужчына гаворыць, што зацікаўлены ў пашырэнні беларускасці і ў развіцці беларускай эканомікі, каб можна было ганарыцца краінай не толькі ў тэорыі, але і на практыцы. Дзеля гэтага патрэбны і высокі ўзровень жыцця, і нацыянальная свядомасць. Сяргей назваў нацыянальныя таксоўкі «ластаўкамі, якія прыляцелі ў краіну сярод зімы».

Вольга Чайчыц: «Прыгразілі сілай прывесці ў суд і асудзіць»

Адразу чатыры суды над журналістамі «Белсата» Вольгай Чайчыц, Андрусём Козелам, Аляксандрам Баразенкам і Ганнай Аземшай былі прызначаны на 10 красавіка. На іх складзены пратаколы паводле артыкула 22.9 КаАП Рэспублікі Беларусь (парушэнне заканадаўства аб СМІ).

Як паведамляе «Белсат», 10 красавіка адбыліся толькі два судовыя пасяджэнні — над Аляксандрам Баразенкам і Ганнай Аземшай. Працэс адбыўся завочна, бо журналісты ў суд не з'явіліся. Праз тэлефон вынікі разгляду чарговай справы над імі працаўнікі суду гаварыць адмовіліся. Паведамлілі, што дашлюць поштай.

Паводле інфармацыі Беларускай асацыяцыі журналістаў, гэта ўжо трэці суд над Баразенкам і Аземшай ад пачатку месяца (пасяджэнні ўжо адбыліся 2 і 5 красавіка). Кожны раз падставай для пераследу была праца журналістаў па асвятленні затрымання і суда над Андрусём Козелам.

Працэс над Андрусём Козелам і Вольгай Чайчыц адклалі. Дакладнай даты новага

пасяджэння няма, затое журналістаў папярэдзілі, што ў выпадку нез'яўлення ў суд, іх туды даставяць прымусова. Падставай для складання пратакола стала праца журналістаў над сюжэтам пра датэрміновае галасаванне на мясцовых выбарах.

Вольга Чайчыц, каментуючы гэтую сітуацыю, адзначае:

«Не бачу сэнсу ездзіць на суды, бо ніякія нашы аргументы ніколі ніхто не слухае. Да таго ж яны прызначылі пасяджэнне на час, калі ў Андрусе дзень народзінаў. Калі мы не паехалі і патэлефанавалі даведацца пра вынікі, на нас пачалі крычаць, што мы «праз нейкае свята» не хацелі прыехаць. Сказалі, што наступным разам прывядуць нас сілай і асудзіць».

Акрамя таго, супраць журналістаў распачатая адміністрацыйная справа ў Карэліцкім раёне за сюжэт пра грамадзяніна Туркменістана Рустама Рабакульева, які скардзіцца на рабскую працу ў беларускім калгасе. Дата суду пра гэтай справе пакуль не вядома.

З пачатку года агульная сума штрафаў паводле артыкула 22.9 КаАП Рэспублікі Беларусь (парушэнне заканадаўства аб СМІ) па стане на 11 красавіка складае 859 базавых велічыняў, альбо 8594 еўра.

spring96.org

а | Азбука паліталогіі

Сяргей НІКАЛЮК

Безыдэйная ідэалогія

Паводле Інстытута сацыялогіі НАН РБ, адмова ад прававых або маральных рэгулятараў спрыяе прафесійнай дзейнасці.

Неяк ціха і незаўважна ў Беларусі прайшоў 15-гадовы юбілей ідэалагічнага семінара, які прыраўняў ролю ідэалогіі для дзяржавы да ролі імуннай сістэмы для жывога арганізма.

Сціпласць, як высветлілася, упрыгожвае не толькі маладых дзяўчат, але і работнікаў ідэалагічнай вертыкалі. Такая асаблівасць прафесіі, якая для простага чалавека на першы погляд не толькі не бачная, але і не патрэбная.

Іншая справа — аўтар азбукі паліталогіі. Без пастаяннага звароту да афіцыйных тэкстаў у інфармацыйнай прасторы яму не абысціся. Дзякуй сучасным тэхналогіям — сёння для паспяховага пошуку патрэбнай цытаты не абавязкова перабіраць карткі ў картатэках бібліятэк.

Але тых, хто меў у юнацтве такога кшталту досвед, думаю, зацікавіць фрагмент успамінаў супрацоўніка міжнароднага аддзела часопіса «Камуніст» Фёдара Бурлацкага: «Неяк я паказаў Суславу тэкст чарговага праграмага выступу, і ў адным месцы Суслаў заўважыў: «Тут бы трэба цытаткай падмацаваць з Уладзіміра Ільіча. Гэта я сам падбярэ». І шустра так пабег у куток кабінета, выцягнуў адну са скрыначак, паставіў яе на стол і стаў хутка-хутка перабіраць карткі з цытатамі. Адну выцягне, паглядзіць — не, не тая. Іншую пачне чытаць пра сябе — зноў не тая. Потым выцягнуў — і так задаволена: «Вось гэтая падыходзіць».

Мафіёзі па-за канкэрэнцыяй

Скарыстаюся вопытам «шэрага кардынала» савецкай партыйнай наменклатуры і адкрыто даклад адзінага палітыка (АП) на ідэалагічным семінары, каб знайсці патрэбную цытату. Думаю, вось гэтая падыходзіць: **«Грамадства не можа існаваць без цэласнага зводу ідэй, каштоўнасцяў і нормаў, якія аб'ядноўваюць усіх грамадзян** (вылучана ў афіцыйным тэксце дакладу. — С.Н.). Дзяржава без ідэалогіі, як і чалавек без думкі, не можа жыць і развівацца, тым больш супрацьстаяць унутраным і знешнім пагрозам і выклікам.

Цікава, калі на вуліцы якога-небудзь беларускага населенага пункта папрасіць першых сустрэчных пералічыць асноўныя ідэі, каштоўнасці і нормы, што аб'ядноўваюць беларусаў, дык якая будзе верагоднасць супадзення адказаў?

Не здзіўлюся, калі яна апынецца блізкай да нуля. Але не варта спяшацца з высновай з нагоды няздольнасці беларускай дзяржавы «жыць і развівацца». Рэспандэнтам складана адказаць на адкрытыя пытанні, г.зн. пытанні, якія не змяшчаюць падказкі ў выглядзе набору адка-

заў. Такая прырода грамадскага меркавання. Нічога спецыфічна беларускага ў гэтым няма.

Праілюструю дадзенае сцвярджэнне прыкладам з часопіса Інстытута сацыялогіі НАН РБ «Сацыялагічны альманах» за 2010 год. На старонцы 164 прыведзены адказы на пытанне: «Хто сёння мае поспех у беларускім грамадстве?». Абмяжуюся крайнімі адказамі, якія рэспандэнты абралі са спісу: крываўна-мафіёзныя структуры — 74,3%, працавітыя — 4,7%. Якая аднадушнасць! Якая цэласнасць «зводу ідэй, каштоўнасцяў і нормаў»! Спаць можна спакойна. Беларусам ёсць што супрацьпаставіць «унутраным і знешнім пагрозам і выклікам».

І вось як такое неардынарнае размеркаванне адказаў каментуе аўтар артыкула «Фарміраванне грамадзянскай культуры як сістэмная задача палітычнага працэсу ў Беларусі» С. Рыбчак: «У рэйтынгу сацыяльнага поспеху сучаснае беларускае грамадства аддае адназначна прыярытэт тым сацыяльным групам, дасягненне высокага статусу якімі забяспечана, як уяўляецца, іх імпліцытнай адмовай ад прававых або маральных рэгулятараў уласнай прафесійнай дзейнасці».

Мудрагеліста, але калі некалькі разоў перачытаць і з дапамогай Вікіпедыі замяніць прыметнік «імпліцытная» на «прыхованая», то зразумець можна. У Беларусі маюць поспех тых, хто адмаўляюцца выконваць прававыя і маральныя нормы.

Але для каго гэта навiна? Для чытачоў НЧ? Для сябраў БРСМ або чальцоў прафсаюзаў? А калі чальцоў прафсаюзаў, дык якіх — што ўваходзяць у ФПБ ці БНП? Спіс пытанняў можна працягнуць, толькі навошта? Просты чалавек — ён жа абы-

вацель — каштоўнасці і нормы, якія аб'ядноўваюць беларусаў, спазнае «ідучы ад жыцця», а не ад азбукавых паліталогічных ісцін. Таму ўспрыманне масавага невыканання нормаў у якасці нормы і служыць тым сацыяльным клеём, які склейвае атамізаваных індывідаў (не блытаць з грамадзянамі) і дазваляе ім узаемадзейнічаць не толькі адзін з адным, але і з афіцыйнымі прадстаўнікамі «дзяржавы для народа».

Ідэі — розныя, задача — адна

Яшчэ адна цытата з дакладу: **«Ідэалогія — гэта сістэма ідэй, поглядаў, уяўленняў, пачуццяў і вераванняў аб мэтах развіцця грамадства і чалавека, а таксама аб сродках і шляхах дасягнення гэтых мэтаў...** (вылучана ў афіцыйным тэксце дакладу. — С.Н.).»

Здавалася б, спрачацца тут няма з чым. Аднак, паводле прызнання АП, ідэі, якая лягла б на душу і сэрца, ідэі, якая б «захапіла ўсіх», сфармуляваць так і не атрымалася. Ці варта з-за гэтага хвалявацца?

Расійскі філосаф, кіраўнік Цэнтра даследаванняў ідэалагічных працэсаў Аляксандр Рубцоў не бачыць нічога фатальнага ў безыдэйнасці постсавецкіх дзяржаўных ідэалогій. Свой аптымізм ён, у прыватнасці, тлумачыць тым, што жорсткасць марксісцка-ленінскай ідэалогіі не зашкодзіла партыі бальшавікоў прыстасоўваць яе пад выкананне новых задач (ваенны камунізм, НЭП, вялікі тэрор і г.д.). У сучасных жа ўмовах, наадварот, дзеля выканання адной задачы (самазахавання ўлады) у ход ідучы самыя розныя ідэі.

«Мяккая беларусізацыя», якую апошнім часам інкрыміну-

Калі на вуліцы якога-небудзь беларускага населенага пункта папрасіць першых сустрэчных пералічыць асноўныя ідэі, каштоўнасці і нормы, што аб'ядноўваюць беларусаў, якая будзе верагоднасць супадзення адказаў?

юць АП расійскія СМІ, — толькі адзін з элементаў такой ідэйнай разнастайнасці. А колькі разоў галоўны архітэктар «беларускай мадэлі» то абвясчаў пра дэстабілізуемы ўплыў пашырэння НАТО, то падкрэсліваў, што Беларусь з'яўляецца катэгарычным прыхільнікам існавання моцнага Еўрасаюза.

Рэкамендую чытачам вярнуцца да вызначэння ідэалогіі. Як у вядомай рэкламе пра «два ў адным», ідэалогія — адначасова і сістэма ідэй, і сродак для іх дасягнення, на развіццё якога дзяржава грошай падаткаплацельшчыкаў (г.зн. нашых з вамі грошай) не шкадуе (інфраструктура СМІ, адукацыйныя і выхавальчыя інстытуцыі, псеўдаструктуры псеўдаграмадзянскай супольнасці і да т.п.).

Мультимедыйная аднастайнасць

5 красавіка АП прызначыў Уладзіміра Жаўняка намеснікам сваёй адміністрацыі. Задача перад неафітам пастаўлена неардынарная: асучасніць сістэму ідэалагічнай работы ў краіне. Вось так, не больш, але і не менш.

Як гэта зрабіць у адсутнасць ідэй, АП не патлумачыў. Усе яго рэкамендацыі да зместу ідэалагічнай работы дачынення не мелі. Яны абмежаваліся выключна яе тэхнічным складнікам. Прапаную чытачам самастойна ацаніць глыбіню рэкамендацыі: «У сферы ідэалогіі нам трэба выбудоўваць добрую сістэму. І прамой працы з людзьмі. І асучасніваць яе. Таму што ездзіць па працоўных калектывах і з імі весці дыялог, размаўляць — гэта вельмі важна, заўсёды з людзьмі трэба размаўляць».

Пра што размаўляць — задача не тое каб другасная, а сітуацыйная. Сёння на першым плане могуць апынуцца надой, заўтра — канстытуцыйны рэфэрэндум.

Дазволю сабе яшчэ адну цытату: «Нам патрэбны такі чалавек, які будзе ўмець і сам размаўляць з людзьмі, і займацца са сродкамі масавай інфармацыі, арганізоўваць іх, і іншымі пытаннямі, якія тычацца ідэалогіі нашай дзяржавы. Гэта ідэалагічная праца, гэта асноўнае».

Прынцып «два ў адным», мабыць, лепей і не сфармуляваць. Але ўлічваючы, што Жаўняк — чалавек ваенны, я паспрабую зрабіць свой унёсак у разуменне дадзенага прынцыпу: ёсць боегалоўка і ёсць сродак яе дастаўкі. Адно без другога не існуе, тым не менш блытаць іх не варта.

У адпаведнасці з гэтай логікай, прызначаючы Ірыну Акуловіч генеральным дырэктарам рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Беларускае тэлеграфнае агенцтва», АП скіроўваў яе наступнай фразай: «Не скажу, што гэта ўжо такая цяжкая ў вас ноша». Усё правільна. У адрозненне ад «чыстага» ідэолага Жаўняка, зона адказнасці Акуловіч абмежаваная «сродкам дастаўкі». Выраб «боегалоўкі» для яе другасны.

Дзяржаўным ідэолагам і сёння ёсць чаму вучыцца ў сваіх камуністычных папярэднікаў. Напрыклад, уменню кампенсаваць слабасць ідэй моцнай медыйнай інфраструктурай. Актыўная работа ў гэтым напрамку вядзецца. У прыватнасці, на лютаўскай калегіі Міністэрства інфармацыі медыйная галіна разглядалася ў якасці «гіганцкага рэсурсу для забеспячэння дзяржаўнай палітыкі ў нашай краіне».

Тут варта нагадаць чытачам, што «Дэмакратыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на аснове разнастайнасці палітычных інстытутаў, ідэалогій і поглядаў» (артыкул 4 Канстытуцыі РБ). Але на чыноўнікаў дадзены артыкул Канстытуцыі не распаўсюджваецца. Яны заклапочаныя прасоўваннем не разнастайнасці, а дзяржаўнай палітыкі. Яны заклапочаныя тэхнічным бокам. Адсюль патрабаванне да кожнай раённай газеты (зразумела, дзяржаўнай) «стаць мультимедыйным цэнтрам».

«Палітыка — гэта тое, як ты жывеш»

Твары беларускага анархізму

Мікалай ДЗЯДОК

Анархісцкі рух у Беларусі актывізаваўся ў 2007–2008 гадах серыяй вулічных акцый і заўважнай прысутнасцю калоны анархістаў на традыцыйным «Чарнобыльскім Шляху». Але сапраўдную вядомасць ён набыў пасля верасня 2010 года.

Тады спецслужбы прайшліся катком па анархічным руху, чыхіх прадстаўнікоў абвінавачвалі ў шэрагу падпалаў, у тым ліку ў атацы на расійскую амбасаду ў Мінску. Гэта прывяло да з'яўлення ў Беларусі трох палітвязняў-анархістаў.

З таго часу і дагэтуль павялося, што анархістаў ведаюць, зазвычай, дзякуючы інфармацыі пра рэпрэсіі супраць іх. Самі прадстаўнікі руху робяцца цікавымі СМІ толькі тады, калі іх саджаюць на суткі, збіваюць ці судзяць па крымінальных артыкулах. Аднак матывацыя анарха-актывістаў, іх перажыванні і асабістае жыццё застаюцца за кадрам.

«Новы Час» пачынае серыю матэрыялаў, прысвечаных беларускім анархістам. Першы з актывістаў — зусім яшчэ малады хлопец. І, хутчэй за ўсё, яго палітычны перакананні будуць трансфармавацца. Але пакуль што ён — прыхільнік анархізму.

Іван Камар — 16-гадовы актывіст, які сутыкнуўся з міліцэйскімі рэпрэсіямі, ледзь толькі паспеў пачаць палітычную дзейнасць. Мы сустрэліся з ім у адной з мінскіх кавярняў. Хударлявы юнак непрыкметнага выгляду і з засяроджаным поглядам. Сёння ён — навучэнец адной з мінскіх гімназій. Паводле палітычных перакананняў — анархіст. Па ладу жыцця — веган і стрытэйджэр.

Прыход да радыкальных ідэй Іван звязвае з дзіцячымі ўражаннямі і каляфутбольнай субкультурай: «...глядзеў у дзіяцінстве фільмы, дзе супраць нацыстаў ваявалі. А потым стаў разумець, што ёсць і зараз нацысты, і мне стала незразумела: як так, «дзяды ваявалі» і ўсё такое! (смяецца). Але потым зразумеў, што і савецкі рэжым — лайно. Заўзеў за МТЗ-РПА, мне быў цікавы каляфутбол... На банерах бачыў, акрамя сімвалаў антыфашызму, «А» ў крузе, пачаў цікавіцца. Ну а потым ужо пачаў чытаць розныя кнігі: Пітэра Гелдэрлооса напрыклад. Артыкулы розныя, брашуры. Чытаў сайты беларускіх анархістаў».

Нічога новага я не адчуў, усё гэта было чакана, я ведаў, як што будзе. Адзінае, я не ведаў ніякіх законаў, што нам можа быць за тое, што мы зрабілі. Было хваляванне, што будзе далей. Але ў асноўным — пагрозы, запужванні, — гэта я пераносіў даволі спакойна, бо гэтага чакаў

Ад словаў моладзь хутка пераходзіць да справы. «Пачаў стасавацца з актывістамі руху, са звычайнымі людзьмі. Тлумачыў звычайным людзям за анархізм», — так апісвае Іван свае першыя крокі ў актывізме. Пасля — вулічныя дзеянні, якія і прывялі Івана да пастарунку і нават крымінальнага артыкулу: «Мы з таварышам гулялі па раёне, расклеівалі анархісцкія налесткі. У ходзе гэтай прагулкі — гэта было заадно і знаёмства з тым чалавекам, мы пашкодзілі відэакамеру. Хутка на нас была дадзена арыенціроўка, і праз гадзіны паўтары нас затрымалі. Затрымаўшы, знайшлі ўлёткі і іншае. Так што мы трапілі не проста за нейкае

дробнае хуліганства — міліцыянты выклікалі людзей з больш «буйных» службаў. Адрозніваюць іншых міліцыянтаў, з ГУБАЗіКа. Нас развялі па баках, не давалі размаўляць. Допыты, размовы... Нават не адпусцілі пасля таго, як за намі прыехалі бацькі. І нягледзячы на тое, што мы непаўналетнія, кінулі на суткі.

Першапачаткова да нас прыехаў ГУБАЗ, а потым ужо яго супрацоўнікі казалі, што прыехала брыгада з КДБ, і калі мы зараз будзем працягваць маўчаць, прывядуць іх, і з намі будуць «размаўляць інакш».

На пытанне, што ён адчуў, калі ўпершыню апынуўся сам-насам з прадстаўнікамі «праваахоўных» органаў і ці не было страшна, Іван адказвае ўпэўнена: «Нічога новага я не адчуў, усё гэта было чакана, я ведаў, як што будзе. Адзінае, я не ведаў ніякіх законаў, што нам можа быць за тое, што мы зрабілі, што за артыкулы. Было хваляванне, што будзе далей, што з намі могуць зрабіць. Але ў асноўным — пагрозы, запужванні, — усё гэта я пераносіў даволі спакойна, бо гэтага чакаў. Пагражалі турмой, пагражалі іншыя артыкулы навесіць: «Вы анархісты, а ў Мінску графіці нядаўна намалевалі — усё на вас павесім. Усе апошнія акцыі будуць на вас вісець».

На малады ўзрост падазронага міліцыянты зніжку не рабілі: «З шасці вечара да дзевяці нас цягалі на допыты. Увечары зачынілі ў камеры, зранку — зноў на допыт. Пры гэтым нам нічога не казалі: ці распачатая крымінальная справа, ці не. Былі ўсялякія допыты, размовы незразумелыя. Але толькі на наступны вечар нас адпусцілі дамоў, потым зранку мы прыехалі на афіцыйны допыт, дзе быў адвакат і сацыяльны педагог са школы».

Неўпрыклад іншым палітычным крымінальным справам, выпрабаванне скончылася для юнака даволі памяркова. Праз некалькі месяцаў, нічога не кажучы, «крыміналку» перавялі ў адміністрацыйную справу.

На маё пытанне, ці не шкадуе ён, што «ўлез у палітыку», Іван адказвае цвёрда: «Не, вядома. Ад пачатку: палітыка — гэта тое, як ты жывеш. Калі не бярэш сваё жыццё ў свае рукі, то ім будуць кіраваць іншыя».

Каб быць такім упэўненым і гатовым да рэпрэсій, патрэбная добрая матывацыя. Для Івана — «несправядлівасць у гэтым грамадстве». Пытаюся, у чым яна заключаецца. «Гэта прыгнёт чалавека чалавекам, няспынная эксплуатацыя. Лідары са сваімі амбіцыямі. Розныя віды дыскрымінацыі, забавоны», — кажа юнак.

Традыцыйна, хлопец скардзіцца на неразуменне бацькоў: «Як ставяцца да маіх поглядаў? Негатыўна. Як звычайныя бацькі. Абы не было вайны, мая хата з краю... Не хочучы нічога ведаць і чуць».

Тады і я спрабую паддзець хлопца «абывацельскімі» аргументамі:

— Дык хіба нельга быць такім, як усе? Так жа прасцей, чым сядзець на міліцэйскіх пастарунках?

— Так, прасцей. Але гэта і жыццём нельга назваць. Проста моўчкі сядзець, бачачы ўсё, што адбываецца навокал. Гэта супярэчыць усім маім унутры перакананням.

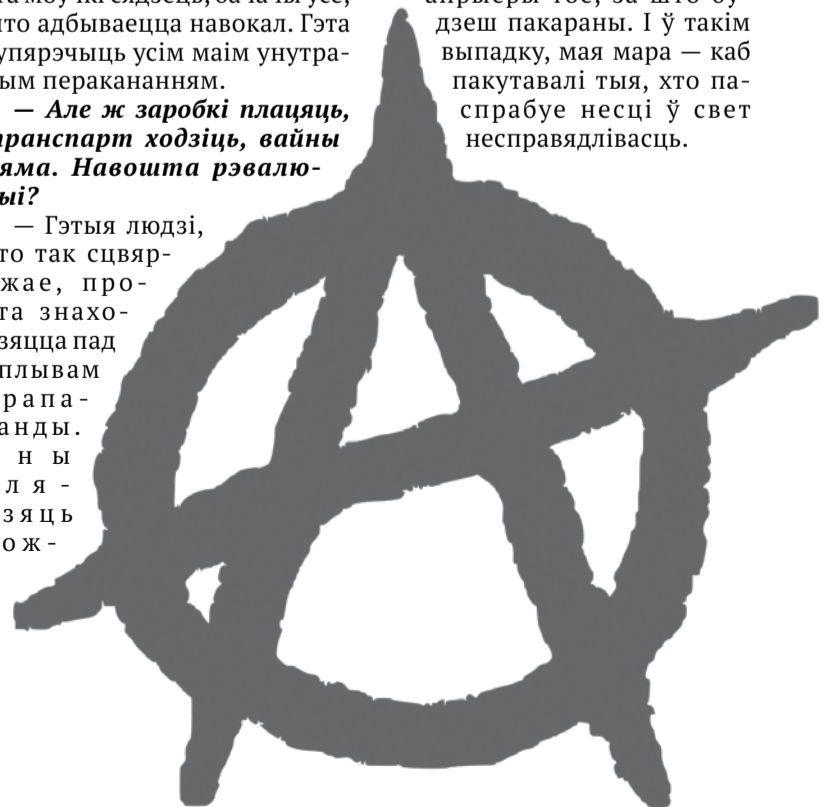
— Але ж заробкі плацяць, транспарт ходзіць, вайны няма. Навошта рэвалюцыі?

— Гэтыя людзі, хто так сцвярджае, проста знаходзяцца пад уплывам прапаганды. Яны глыбей не дзюць кожны

вечар тэлевізар. Аднак усё, што там кажуць, — няпраўда. І абвергнуць гэта можна, калі адкрыць інтэрнэт і пагартачь больш-менш свабодныя навіны. Асабіста я бачу несправядлівасць. Мне даводзілася ісці па вуліцы і бачыць, напрыклад, як уціскаюць іншаземца — проста таму, што ён з іншай дзяржавы. Такое бывае і з боку міліцыі, і з боку звычайных «звышпатрыётаў». Прыкладаў вельмі шмат насамрэч.

Адказы Івана Камара гучаць упэўнена і безапеляцыйна — як з кніжкі. Але юнак не робіць уражання зомбі з прамытым мозгам. Кажы, што акрамя палітычнага жыцця ў яго шмат іншых цікаўнасцяў: «...пераважна гэта цікаўнасці творчыя. Пісьменніцтва, музыка, маляванне, здымкі. Цікаўлюся ўсім патроху». Ёсць у хлопца і мара, але тая — «асабістага характару», таму казаць пра яе не хоча.

Напрыканцы размовы падумалася, што ў нашай мове прагучала цікавае словаспалучэнне: «пакутаваць за справядлівасць». То бок лічыцца, што справядлівасць — гэта апырэры тое, за што будзеш пакараны. І ў такім выпадку, мая мара — каб пакутавалі тыя, хто паспрабуе несці ў свет несправядлівасць.

Беларуская дзяржава пры ўсёй штучнай эканоміі выдаткоўвае велізарныя сродкі на ўласныя праекты, якія толькі нагрукваюць эканоміку. А замест вырашэння сацыяльных праблемаў спрабуе гуляць на стэрэатыпах пра «дармаедаў»

мабільная, найбольш адукаваная і найбольш прафесійная іх частка. У выніку мы атрымліваем зніжэнне якасці тых рэсурсаў, што застаюцца. Нават у часы эканамічнага ўздыму, калі будуць патрэбны спецыялісты, іх давядзецца шукаць за мяжой.

Па-другое, рост колькасці правапарушэнняў. Гэта прамое следства маргіналізацыі насельніцтва, якое не мае працы і іншых шляхоў самарэалізацыі. Як правіла, дзяржава для вырашэння гэтай праблемы яшчэ больш нарошчвае апарат МУС. А гэта — дадатковыя выдаткі з бюджэту, і барацьба з сімптомамі, а не з прычынамі хваробы. Па такім шляху ідуць шматлікія краіны трэцяга свету, чые гарады строга падзелены на «гэта» для заможных жыхароў і для жабракоў — як, напрыклад, у Бразіліі. А славянскія ведамствы займаюцца абаронай першых ад другіх.

Яшчэ адно следства такога падыходу да беспрацоўя — знішчэнне творчага патэнцыялу моладзі. Значная частка прафесій сёння найбольш эфектыўна развівае ў сферы фрылансу. І спробы аднесці прадстаўнікоў гэтай супольнасці да «дармаедаў» ніяк не стымулююць іх жадання заставацца ў краіне і ўдзельнічаць у інавацыйных праектах, звязаных з беларускай эканомікай.

Фінскі прыклад

Падтрымка беспрацоўных — эфектыўная альтэрнатыва такому падыходу да гэтай праблемы. За яскравы прыклад

можна ўзяць сацыяльную сістэму Фінляндыі.

Памер дапамогі беспрацоўным у гэтай краіне складаў 540 еўра, але з гэтага года пачалася змена сістэмы льготыў. Цягам 2018-га памер дапамогі перастае залежаць ад узроўню заробку на былым месцы працы. Для ўсіх беспрацоўных ён будзе роўны 800 еўра на месяц. З беларускімі 10 еўра (адной базавай велічыняй) гэта немагчыма параўнаць, нават з улікам розніцы коштаў у дзвюх краінах.

Другі момант — празрыстасць працы сацыяльнай сістэмы Фінляндыі. Яе аналаг ФСАН публікуе справаздачы аб атрыманых сродках, шляхах іх атрымання і выкарыстанні. Дзейнасць адпаведнага беларускага ведамства — таямніца для грамадзян краіны.

Акрамя гэтага ў Фінляндыі дзейнічае адна з самых эфектыўных сістэм прафсаюзнай дапамогі. Калі на працягу 10 месяцаў працы ў Фінляндыі чалавек адлічвае 1% заробку ў прафсаюз, то потым, пасля звальнення, цягам двух гадоў ён будзе атрымліваць дапамогу ў памеры 70 працэнтаў былага заробку. Гэта не тычыцца толькі тых, хто звольніўся па ўласным жаданні. У Беларусі прафсаюзная дапамога беспрацоўным адсутнічае.

Калі супаставіць паказчыкі беспрацоўя ў абедзвюх краінах, то ў Фінляндыі гэта 11%, а ў Беларусі... зноў таямніца. Бо ў афіцыйныя паказчыкі, якія не перавышаюць пары працэнтаў, ніхто не верыць, тым больш што

Хто корміць «дармаедаў»?

Віталь МАХНАЧ

«Хто не працуе — той не есць», — згодна з гэтай савецкай аксіёмай дзейнічаюць і беларускія ўлады. Яны ўжо пачалі вызначаць, за што плаціць «дармаедам» і колькі каштуюць дзяржпаслугі. Пры гэтым чыноўнікі спрабуюць выклікаць салідарнасць тых, хто яшчэ пры працы. «Чаму я павінен плаціць за дармаедаў?» — можна пачуць ад грамадзян. Але ці адлюстроўвае такі падыход саму з'яву беспрацоўя? І да чаго ён прыводзіць?

Хто такі «дармаед»?

Ёсць факт, які перакрэслівае само пытанне: «Чаму я мушу карміць дармаедаў?» Большасць з беспрацоўных працавалі раней. 35 працэнтаў іх даходу ішло ў Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва Беларусі — у тым ліку і на сферу падтрымкі беспрацоўных. Таму яны маюць поўнае права на атрыманне дапамогі, калі самі апынуліся сярод гэтай

часткі грамадства. І дармаедамі іх лічыць ні ў якім разе нельга.

Але як ацэньваць тых, хто наогул ніколі не працаваў і ніяк наўпрост не фінансаваў сацыяльныя выдаткі дзяржавы? Падаецца, што гэта і ёсць тыя самыя «дармаеды», якіх, са словаў улады, трэба прымусіць да працы. Але ж і гэтыя людзі ўдзельнічаюць у фінансаванні дзяржаўных выдаткаў, бо набываюць тавары ў крамах.

А падатак на дададзеную вартасць, які ўтрымліваецца ў кошыце кожнага тавару, ідзе ў дзяржаўны бюджэт.

Атрымліваецца, што само паняцце «дармаед» — прапагандысцкі штамп, які не адлюстроўвае рэчаіснасць. І тут нават не трэба звяртацца да паняццяў маралі ці культуры грамадства. Дастаткова строгах эканамічных паказчыкаў.

Вынікі сацыяльнай палітыкі

Прынцып стаўлення да беспрацоўных як да людзей другога гатунку, які афіцыйная прапаганда падтрымлівае і замацоўвае як масавы стэрэатып, мае глабальны наступствы. Па-першае, гэта збыдненне працоўных рэсурсаў праз эміграцыю: беспрацоўныя шукаюць працу і шчасця за мяжой. І, канешне ж, з'язджае найбольш

Колькі бюджэтных грошай трэба, каб

Наталля КАЛЕСНІЧЭНКА

Ні эканамічных, ні сацыяльных выгодаў ад новага дэкрэта аб так званых «дармаедах» дзяржава не атрымае, перакананыя эксперты.

Ва ўрадзе яшчэ вырашаюць, як будзе працаваць дэкрэт аб садзейнічанні занятасці насельніцтва. Але Саўмін ужо даў вызначэнне занятым і незанятым у эканоміцы беларусам. Таксама стала вядома, што «дармаедам» давядзецца па поўным тарыфе плаціць за паслугі ЖКГ і за карыстанне жыллымі памяшканнямі.

Эксперты адзначаюць, што новая версія дакумента не стварае ўмоваў для папаўнення бюджэту за кошт непрацуючых грамадзян і, як і дэкрэт аб папярэджанні сацыяльнага ўтрыманства, паўстала без аснова-небудзь эканамічнага абгрунтавання.

— Мэта распрацоўшчыкаў і ідэйных натхняльнікаў указа

аб дармаедах ідэалагічная: падзяліць грамадзян на «добрых» — тых, хто працуе, і «дармаедаў» — тых, хто не працуе. Паколькі перад уладамі стаіць у тым ліку задача рэалізаваць даручэнне прэзідэнта, за цаной ніхто не пастаіць, — перакананы кіраўнік праекта «Кошт урада» Уладзімір Кавалкін.

Рэалізуючы дэкрэт №3, улады разаслалі 440 тысяч лістоў

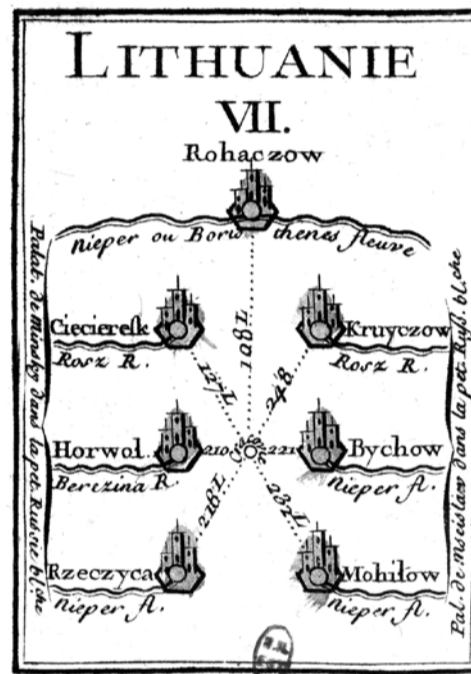
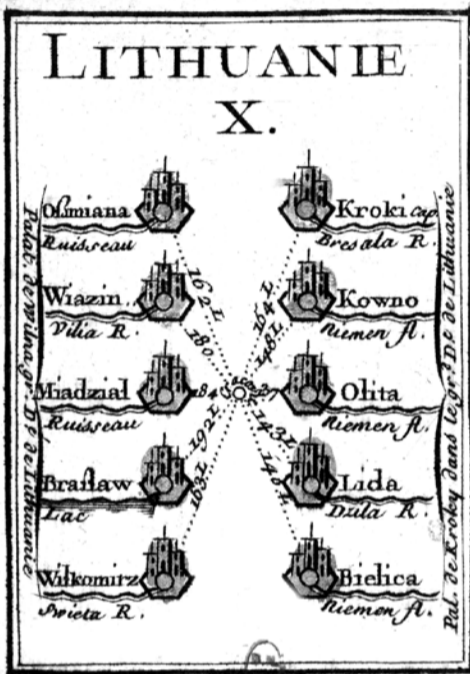
Зыходзячы з таго, колькі грошай сабралі мінулым разам і колькі іх патрацілі на велізарную прапагандысцкую кампанію праз СМІ, на нарады чыноўнікаў, працоўны час падатковых інспектараў, відаць, што выдаткі значна пераўзыходзяць атрыманы эффект

з патрабаваннем заплаціць «дармаедскі» збор. У выніку заплацілі яго толькі 62,7 тысячы грамадзян на агульную суму ў 18,6 мільёна рублёў. А пазней 19 тысяч грамадзян вярнулі 6 мільёнаў рублёў.

У тэорыі дзяржава магла зарабіць на зборах каля 144 мільёнаў рублёў. Але на практыцы аказалася ў мінусе.

— Зыходзячы з таго, колькі грошай сабралі мінулым разам і колькі іх патрацілі на велізарную прапагандысцкую кампанію праз СМІ, на нарады чыноўнікаў, працоўны час падатковых інспектараў, відаць, што выдаткі значна пераўзыходзяць атрыманы эффект, — падкрэслівае эканаміст.

Другая спроба «стымуляваць» людзей працаваць прывядзе да большых выдаткаў на адміністраванне, чым выхлоп, на які разлічвае ўрад, адзначае дырэктар Школы маладых менеджэраў публічнага адміністравання SYMPA Наталля Равава. Акрамя стварэння і дзейнасці камісій, будзе праводзіцца вялікая праца па інфармаванні, садзейнічанні

«3 калекцыі Нацыянальнай бібліятэкі Францыі»

Кароль
Вільня — сталіца ВКЛ. Рака Віля. Адлегласць ад Кракава 158 лье. Стылізаваная выява Вільні на рацэ Віллі.

ВКЛ на поўначы мяжуе з Курляндскім княствам, Лівоніяй і Маскоўскай імперыяй, на ўсходзе з Маскоўскай імперыяй, на поўдні з Валынню і Чырвонай Руссю, на захадзе з Польшчай і Прускім княствам. Злучана з ВКЛ Курляндцыя, абмежаваная на поўначы Балтыйскім морам і Лівоніяй, на поўдні і ўсходзе ВКЛ, на захадзе — Балтыйскім морам.

Дама (каралева)
Мінск («Minski»), цэнтр аднайменнага ваяводства на рацэ Свіслач. Адлегласць ад Кракава 176 лье.

ВКЛ дзеліцца на тры часткі: уласна сама Літва, малая Белая Русь і Жамойція. Сама Літва мае два ваяводства: Віленскае і Трокскае. Малая Белая Русь уключае ў сябе шэсць ваяводстваў: Навагрудскае, Берасцейскае, Мінскае, Мсціслаўскае, Віцебскае і Полацкае.
Жамойція не мае ўнутранага падзелу. Курляндскае Герцагства дзеліцца на ўласна Курляндцыю і Сямігалію.

Валет
Мсціслаў, цэнтр аднайменнага ваяводства на рацэ Сож (Мсціслаў знаходзіцца на рацэ Віхры, далыве Сажы. Але на карце паказваецца Сож, відаць, як буйнейшая бліжэйшая рака. Хаця ў іншых выпадках, такога спрашчэння не падапускаецца. Напрыклад: «Навагрудак на ручаіне, Ашмяны на ручаіне,

Браслаў на возеры». — аўт.). Адлегласць ад Кракава 257 лье.
Найбольш значныя рэкі, што арашаюць ВКЛ, Жамойцію і Герцагства Курляндскае, ёсць Нёман, Дзвіна, Днепр, альбо Барысфен, і Прыпяць.

Менш значныя Вета, Муша, Дзісна, Віля, Шчара, Беразіна, Одрваць (Друць), Сож, Гарынь, Стыр.
Далей калода складаецца з васьмі карт, арганізаваных такім чынам, каб дэманстравалі адлегласць кожнага паселішча ад Кракава і яго прыналежнасць да пэўнага ваяводства.

10-ка. Віленскае ваяводства ВКЛ: Ашмяны, Вязынь (на Віллі), Мядзел, Браслаў, Влікамір. **Трокскае ваяводства ВКЛ:** Трокі (сталіца ваяводства), Коўна, Аліга, Ліда, Беліца.

9-ка. Трокскае ваяводства ВКЛ: Гродна, Луна, Ваўкавыск. **Ваяводства Навагрудскае ў малой Русі Белай:** Навагрудак (сталіца ваяводства), Масты, Любань, Нясвіж, Петрыкавічы, Парычы.

8-ка. Ваяводства Берасцейскае ў малой Русі Белай: Бярэсце сталіца, Сяльцо (на Ясельдзе), Пінск, Кольна на Прыпяці. **Ваяводства Мінскае ў малой Русі Белай:** Барысаў, Пухавічы, Свіслач, Бабруйск.

7-ка. Ваяводства Мінскае ў малой Русі Белай: Рэчыца, Горваль, Чачэрск, Рагачоў. **Ваяводства Мсціслаўскае ў малой Русі Белай:** Крычаў, Быхаў, Магілёў (відавочная памылка, бо Орша, Шклоў, Быхаў, Магілёў былі ў Віцебскім ваяводстве — аўт.).

6-ка. Ваяводства Мсціслаўскае ў малой Русі Белай: Орша, Одруч-

ко (Друць), Шклоў. У сярэдзіне XVII стагоддзя горад быў разбураны і канчаткова прыйшоў у заняпад. Аднак на картах Дэлэстра «беларуская Троя» яшчэ выступае як адно са значных паселішчаў Мсціслаўскага ваяводства. — аўт.). **Ваяводства Віцебскае ў малой Русі Белай:** Віцебск (сталіца ваяводства), Сураж, Гарадзея (Гарадок).

5-ка. Ваяводства Віцебскае ў малой Русі Белай: Ула, Лукомля. **Ваяводства Полацкае ў малой Русі Белай:** Полацк (сталіца ваяводства), Туроўля, Суша.

4-ка. Ваяводства Полацкае ў малой Русі Белай: Ушачы, Дрыса. **Княства Жамойція:** Расіены, Меднікі.

3-ка. Біржы ў Жамойціі. У Курляндцы: Віндаў, Голдынген.

2-ка. У Сямігаліі, у герцагстве Курляндскім: Мітава, сталіца Сямігаліі і Курляндцы, Егуртэн (Егуртэн — такі дзіўны тапонім сапраўды існуе і лакалізуецца недалёка ад Даўгаўпілса (Egirtė — Medumu pagasts)).

Крыніцы натхнення Дэлэстра

Чым мог карыстацца Дэлэстр, апісваючы Беларусь? Чаму менавіта такая інфармацыя трапіла на карты?

Біяграфія Дэлэстра фактычна не вывучаная. Будзем сыходзіць з таго, што пры падрыхтоўцы свайго праекта ён запазычваў звесткі з найбольш аўтарытэтных і сучасных крыніц па географіі Рэчы Паспалітай. Безумоўна, спыніцца на ўсіх выданнях той эпохі цалкам нерэальна,

таму абмяжуемся некалькімі пазіцыямі, які найперш звяртаюць увагу з-за відавочнага падабенства.

На першае месца просіцца чатырохтомнае выданне эрудыта і энцыклапедыста Нікаля Лэнгле (Nicolas Lenglet Du Fresnoy) пад тытулам «*Метад для вивучэння геаграфіі, у якім даецца дакладнае апісанне Свету, узятае з лепшых аўтараў*» (Парыж, 1716). Яно некалькі разоў перавыдавалася і было ў той час найбольш актуальным і дасяжным. У 1730-х гадах Лэнгле адаптаваў свой твор па географіі для выхавання дзяцей, гэта кніга была выдадзена ў перакладзе ў Віленскай друкарні ў 1780-х гадах. А кніга па гісторыі Лэнгле дае разгорнуты нарыс развіцця ВКЛ і Польшчы да канцы XVII стагоддзя.

Пры апісанні Рэчы Паспалітай Лэнгле цешыў самалюбства французцаў заўвагай, што «*Польшча адносіць да сваіх найлепшых дзён тая, што прайшла пад уладай Прынца з дынастыі Анжу (Генрых Вalez)*». У параграфі гэтай кнігі, што змяшчае апісанне ВКЛ, тлумачыцца нечаканае далучэнне да «*малой Белай Русі*» Берасцейшчыны, што раней стала адноснасася да рэгіёну Літвы. «*Уласна Літва, наводле Starovolsciuss, за якім паўтарае большасць географуў, уключае Віленскае, Трокскае і Берасцейскае ваяводства, але гэта апошняе [ваяводства] перанёс у малую Белую Русь вучоны Hartnock, якому мы верым і за ім паўтараем*» (заўважым, што тут выкарыстоўваецца не про-

ста дэфініцыя «Белая Русь», а «малая Белая Русь» — без асобнага тлумачэння неабходнасці дадатку «малая». — аўт.).

Згодна з гэтым тлумачэннем, параграф «*Малая Белая Русь*» сапраўды апісвае згаданыя ваяводствы. Пра Берасцейскае дадаецца (да гонару аўтара), што яно з'яўляецца цэнтрам рэгіёна, званага Палессе. А Мінск паўстае як «*вельмі моцны замак сярод балот*» (магчыма таму для сваёй дамы Дэлэстра абраў з магчымых варыянтаў менавіта Мінск).

Нарыс пра ВКЛ заслугоўвае асобнага аналізу, бо ў ім шмат вартых дэталюў пра наш «дастаткова ветлівы і жыццярадасны» народ шляхецкі. А візітнай карткай ВКЛ з'яўляліся лясы, воск, мёды і «*такая славуная медавуха*»...

У некаторых фрагментах тэксты карт Дэлэстра наўпрост цытуюць сачыненне Лэнгле. Напрыклад, тэкст з Туза: «*Жамойція ... тамтэйшыя коні ў вялікай павазе*», а ў Лэнгле знаходзім лагічны фінал сказа «*... тамтэйшыя коні ў вялікай павазе за іх лёгкасць і хуткасць*».

Не правінцыя

Нават такая легкадумная крыніца, як гэтыя геаграфічныя карты для гульні, дае нам цікавы злепак уяўленняў замежнікаў пра нашу Бацькаўшчыну трыста — трыста пяцьдзесят гадоў таму. Відавочна, мела месца пэўнае спазненне ў абнаўленні звестак пра ўрбаністыку ВКЛ, інакш не патлумачыш згадкі як значных цэнтраў Друцка, Вязыні, Улы, Сушы, якія хутчэй звязаныя з беларускімі рэаліямі XVII стагоддзя, чым сярэдзіны XVIII стагоддзя.

Паводле гульні, ВКЛ мела вярзаны асаблівасці і выглядала не так блага: досыць урадлівае, прыдатнае да жыцця, са шматлікімі гарадамі, з лясамі, і, што адметна, вельмі пчаліны край. Не выглядае яно і польскай правінцыяй, што будзе пазней пераважаць ва ўяўленнях еўрапейцаў ужо пасля падзелаў Рэчы Паспалітай, пераважна дзякуючы высылкам польскай эміграцыі.

Падсумоўваючы, скажам, што геаграфічныя асветы пачалася не сёння. Карты Дэлэстра яшчэ раз даказваюць, што адукацыя не павінна быць выключна сумнай і акадэмічнай справай, але можа ўключаць і элементы саборніцтва; цікавай і захапляльнай для вучняў, прыбыткавай для выдаўцоў і выніковай для выкладчыкаў.

Што адбываецца з Чырвоным касцёлам?

Дзіяна ПІНЧУК

Беларуская рэканструкцыя гістарычных славутасцяў з'яўляецца ледзь не самай пазнавальнай у свеце. Сярод вандроўнікаў ужо з'явілася прымаўка, заснаваная на сумных прыкладах такога абнаўлення: «Трэба з'ездзіць і паглядзець, пакуль не рэканструявалі». Падобная сітуацыя складаецца і з адным з сімвалаў сталіцы — Чырвоным касцёлам у Мінску.

Рэканструкцыя яшчэ ў самым разгары, але для таго, каб ужо зараз убачыць яе хібы, не трэба мець вышэйшай адукацыі, якой валодаюць інжынеры КУП «Мінская спадчына», што ажыццяўляе абнаўленне самага вядомага каталіцкага храма Беларусі.

Справядлівасці дзеля адзначым, што Чырвоны касцёл ніводнага разу сур'ёзна не рэканструяваўся — за сваю больш чым стогадовую гісторыю. Але ісці на такі сур'ёзны крок толькі для таго, каб паставіць галачку насупраць «правялі рэканструкцыю Чырвонага касцёла перад Еўрапейскімі гульнямі-2019», як мінімум, па-блюзнерску. Гэта павінна быць вельмі грунтоўная і ўдумлівая праца. Але ўжо сёння ўнутры Чырвонага касцёла можна ўбачыць няўзброеным вокам жоўтыя плямы і трэшчыны на столі, якія сталі наступствам зімовых вонкавых работ.

А якіх яшчэ вынікаў трэба было чакаць, калі будаўнікі арганізавалі асноўны фронт працы па замене даху ў зімовы перыяд, падчас моцных снегападаў? Формула іх працы выглядала наступным чынам: зняць старое пакрыццё — пачакаць,

пакуль туды нападае снег, — пакласці новую дахоўку. І самыя жажлівыя наступствы здарыліся, калі снег пачаў раставаць і прасочвацца: па храму пайшлі жоўтыя падцёкі, а ў некаторых месцах — увогуле трэшчыны.

«Не адмаўляем, што, акрамя ўсяго, у нас і раней падцякаў падвал, і таму мы зрабілі самаробныя трубы з кропельніц. Але мы ж спадзяваліся на тое, што рэканструкцыя выправіць сітуацыю. А на справе зрабілася горш. Пасля прац з дахам увогуле ліліся ручаі па сценах. А плашчаныцу мы вымушаны былі накрыць цэлафанам, бо яна можа сапсавацца ад вільгаці», — дзеліцца прыхаджане з «Новым Часам».

Такою паспешлівасцю тлумачаць хуткім надыходам Еўрапейскіх гульняў, што пройдуць у 2019 годзе ў Мінску. Дык на справе: мы маем толькі чарговую паказальную працэдур?

Гэта не дае права будаўнікам нават не прыслухоўвацца да пажаданняў у рэканструкцыі настаяцеля Чырвонага касцёла. З улікам сучасных рэалій, па-

мяшканні храма і плябаній маюць патрэбу ў перапланіроўцы.

Самае цікавае, што перад пачаткам рэканструкцыі адбылося сумеснае пасяджэнне арганізацыі, што займаецца абнаўленнем касцёла, і прадстаўнікоў каталіцкага храма, якое было арганізавана з мэтай наладжвання дыялогу паміж бакамі. Падчас яго Чырвоны касцёл агучыў усе пажаданні, і іх выслухалі. Але, як высветлілася ў далейшым, не пачулі: пасяджэнне мела толькі фармальны характар. Па сутнасці, ні адно пажаданне не было ўлічанае.

Так, адным з пажаданняў была перабудова плябаніі (двара святара). Але ўвесь дыялог звёўся да таго, што будаўнікі адзін раз прый-

шлі, зрабілі замеры, спыталі, як было, — і ў выніку так і пакінулі, змяніўшы толькі матэрыялы.

«Мы чакалі рэканструкцыю, бо хацелі зрабіць унутры так, як нам будзе зручна. Мы хацелі змяніць прызначэнне памяшканняў. Мы не разумеем, навошта трэба было лезці ўнутр, зрываць падлогу, плітку, каб паставіць тое ж самае? Мы лічылі, што калі гэта ўсё зрываецца, то з мэтай, каб змяніць, спытаўшы наша меркаванне», — кажуць прыхаджане.

У Чырвоным касцёле ўвогуле існуе праблема з памяшканнямі. Напрыклад, на кухні месца хапае толькі для адной гаспадыні. Але ў храме бывае шмат гасцей, відавочна, што месца трэба больш. Ремонт не вырашыў гэтую праблему. Будаўнікі проста змянілі матэрыялы са старых на новыя.

Таксама ў Чырвоным касцёле няма спецыяльных службовых памяшканняў, ёсць толькі адна маленькая каморка, дзе размяшчаюцца і пральня, і прасавальная, таксама тут знаходзяцца фларыст і прыбіральшчыца. Відавочна, што кожнаму з іх патрэбна асобнае месца працы. Але пакуль такая перспектыва нават не плануецца.

Тая ж сітуацыя склалася вакол хораў і тэатра «Зніч», якія дзейнічаюць пры касцёле. Першым няма дзе рэпетаваць, а тэатр ужо не змяшчаецца ў адведзеным яму месцы. Але і на гэта не звяртаюць увагі, не кажучы ўжо пра спробы вырашэння праблемаў.

Вялікай праблемай з'яўляюцца навучныя класы

пры каталіцкім храме. У Чырвоным касцёле для гэтага адведзены толькі два самаробныя пакоі, дзе адсутнічаюць усе ўмовы для навучання дзяцей: ні вентыляцыі, ні вокнаў там няма. У нядзельнай школе навучаецца больш за 800 чалавек, яны не змяшчаюцца ў тых пакоях. Аднак гэтыя класы так і пакідаюць, прапаноўваючы змяніць толькі назву.

Надзею на вырашэнне гэтай праблемы да апошняга даваў Мінгарвыканкам, ад якога дагэтуль чакаецца дазвол на будаўніцтва нядзельнай школы. Праект зроблены, і Касцёл гатовы цалкам узяць на сябе будаўніцтва, але мясцовыя ўлады чамусьці не спрыяюць гэтаму.

Пакідае жадаць лепшага і якасць будаўнічых матэрыялаў. Першапачаткова абяцалі, што копію кожнай цэглы будуць вырабляць індывідуальна. Зразумела, што, паводле агульнапрынятых у свеце стандартаў, рэканструкцыя не выконваецца з матэрыялаў, якія выкарыстоўваюць у звычайнай будоўлі. Замежнікам ужо даўно вядомае паняцце «спецыяльныя тэхналогіі» ў дачыненні да рэканструкцыі. У нас, як заўжды, спасылка на адсутнасць фінансавання не толькі на «спецыяльныя тэхналогіі», але і на якасныя матэрыялы. Сярод будаўнікоў чуваць размовы: «Пяць гадоў дакладна прастаіць!» Будынку больш за 100 гадоў, а яны прапануюць абмежавацца гарантыйным тэрмінам?

Толькі перад Каталіцкім Вялікаднём у Чырвоным касцёле з'явіўся аварыйны выхад. І зноў такі, актыўным ініцыятарам яго разбудовы з'яўляліся прадстаўнікі касцёла. Улічваючы тое, што новы праект прадугледжваў запасны выхад, будаўнікі не спыталіся, а можа і ўвогуле не збіраліся яго рабіць. Дагэтуль на тысячныя патокі прыхаджан на вялікія святы прыходзіў адзін галоўны выхад. Нават МНС не звяртала ўвагі на просьбы зрабіць другі выхад, тым самым забяспечыць усе меры пажарнай бяспекі.

«У нас такі цяпер такі стан, напоўнены страхам, што, калі будаўнікі прыйдуць у касцёл з унутранымі работамі, то паўтарыцца тая ж гісторыя, што і на плябаніі. Пытанне толькі адно: а навошта рабіць тое, што нам не трэба?» — задаюць пытанні прыхаджане.

Як вядома, у савецкі час Чырвоны касцёл быў перапрафіляваны ў Дом кіно. Сакральны будынак не толькі пазбавілі рэлігійнай атрыбутыкі, але і перабудаваў. Прыхаджане ў прамым сэнсе гэтага слова змагаліся за яго. Гэта страшна. Але не менш жажліва тое, што адбываецца цяпер. Як і ў часы СССР, прыхаджане зноў вымушаны змагацца. Напэўна, незалежная Беларусь карыстаецца метадамі савецкай улады, што ўсё павінна дасягацца толькі праз змаганне.

Новы Час
падпісны індэкс
63279
Падпішыся сам і падпішы бацькоў!

Новы Час
ПАДТРЫМАЙ
"НОВЫ ЧАС" —
НАБУДЗЬ ГАЗЕТУ
Ў ШАПІКУ!

Новы Час

Агульнапалітычная штотыднёвая газета
novychas.by

Выдаецца з сакавіка 2002 г. (с) Новы Час
Галоўны рэдактар **Колб Аксана Мікалаеўна**
Намеснік рэдактара **Пульша Сяргей Пятровіч**
Стыль-рэдактар **Пяроўская Святлана Віктараўна**

ЗАРЭГІСТРАВАНА Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНІК Мінская гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны.
Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13.
Тэл. (+375 17) 263 85 11.

ВЫДАВЕЦ Выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне ад 25.04.2014 г.

АДРАС РЕДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1–1234.
Тэл. +375 17268-52-81; +375 29 625-57-51.
novychas@gmail.com; novychas.by
Падпісны індэкс 63279

НАДРУКАВАНА ў друкарні ТАА «Ролл-Прынт», г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.
ЛП №02330/484 ад 16.02.2018. Замова №20

Падпісана да друку 13.04.2018. 8.00.
Наклад 2500 асобнікаў. Аб'ём 3 друк.
аркушы. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў. Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая. Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе мастацкія творы. Чытацкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.